

anno 430, quo item sanctus Augustinus spiritum A Deo reddidit : sed paulo ante, scilicet die 20 mensis Julii, qua colitur ejus memoria in vetustissimo Carthaginiensis Ecclesiae Calendario a Mabillonio edito, atque his verbis notatur (a) : XIII kal. Ag. (s c) *Depositio sancti Aurili episcopi.*

3. Præter allocutiones ad patres Africanos in Codice ecclesiae Africanæ relatas, varias scripsit epistolas noster Carthaginiensis antistes, quas diligenter recenset Tillemontius (b). Ex his una exstat encyclica ad omnes episcopos per Byzacenam et Arzugitanam provinciam constitutos, *de damnatione Pelagii atque Cælestii hæreticorum*; quam ex collectione Cresconiana annalibus ecclesiasticis intexit magnus Baronius (c). Nos vero exemplar secuti sumus ab eruditissimo viro Joanne Garnerio variis lectionibus et notis illustratum, ex ejus Dissertatione 3, ad Marium Mercatorem *de Constitutionibus Imp. B editis in causa Pelagianorum* descriptum. Est autem epistolæ subscriptio hujusmodi : *Dat. kal. Augusti Carthagine, Monaxio et Plinta coss.* id est, anno 449. Hinc ergo in nostro edito ex eo anno retrahenda epistola cui est illigata, et serius collocanda; iis vel maxime si animum adjicias, quæ modo de sede Aurelii episcopali edisseruimus. Cæterum ad ejusdem epistolæ commendationem plurimum facit, quod

(a) Mabill. Analect. p. 164 edit. nov.

(b) Tillem. Mem. Eccl. tom. XII, p. 556 seq.

(c) Baron. ad ann. 449, § 58.

observat laudatus Garnerius (d), « hanc nimirum fuisse ad episcopos scriptam ab eo qui scientissimus foret canonum, sanctitate eximius, retinentissimus episcopalis dignitatis, Augustino in rebus agendis conjunctissimus, et fere unus : ut scientia, sanctitas, dignitatis studium, Augustini societas, tantam Aurelii auctoritatem tribuant hac in parte, quanta potest esse maxima, etiam ad præsulum exemplum. » Huc usque vir doctus.

4. Neque hic demum prætereundum, complures item epistolas ad eundem Aurelium scripsisse viros sanctitate ac doctrina præstantes, Innocentium I, ejusque successorem Zosimum, Paulinum Nolanum, Augustinum, Alypium, Joannem Chrysostomum, alios (e). Nostro quoque Aurelio idem S. Augustinus magnum illud opus *de Trinitate*, nec non librum *de Gestis Pelagii*, aliumque *de Opere monachorum*, honoris gratia inscripsit. Quid plura? ut verbis tandem scriptoris eminentissimi orationem concludam (f) : « Tantum ab universis illarum provinciarum episcopis uni Aurelio tributum est, ut in concilio Carthaginiensi, Honorio VII et Theodosio II celebrato, Patres hæc eidem dixerint : *Placuit etiam petitæ omnium, ut epistolis omnibus de concilio dandis SANCTITAS TUA SOLA subscribat.* »

(d) Garner. in not. infra, p. 130, sub fin.

(e) Tillem. loc. cit.

(f) Noris loc. cit.

SANCTI AURELII

CARTHAGINENSIS EPISCOPI

EPISTOLA AD OMNES EPISCOPOS PER BYZACENAM ET ARZUGYTANAM PROVINCIAM CONSTITUTOS.

(Indidem pag. 129).

De damnatione Pelagii atque Cælestii hæreticorum.

Dilectissimis ac desiderabilibus fratribus ac consacerdotibus, ^a DONATIANO primæ sedis, ^b JANUA-

RIANO, FELICI, PALATINO, ¹ PRIMIANO, CAJANO, et alii CAJANO, JANUARIO, VICTORINO, et cæteris per

¹ Mss. Magd., Primino, Gajano, etc. Uss., Gatano. Bal., Galano, etc.

^a Præfuit Donatianus Ecclesie Teleptensi, totique Byzacenæ provinciæ, in qua duas videtur hoc anno habuisse synodos, alteram ante Pascha, alteram circiter autumni tempus. In illa excepit legationem provinciæ proconsularis, qua functi sunt Vincentius Culusitanus, et Fortunatianus Neapolitanus : in ista accepit litteras Aurelicum Honorii constitutione. Prioris acta habentur in secundo tomo maximæ Collectionis conciliorum; posterioris nihil superest. Verum in prioris consignatione opinor irrepsisse mendum : neque enim haberi potuit vi kalendas Martias; incidisset enim in Quadragesimæ diem nonam, Pascha incidente in diem 30 Martii. Atque ita, quod abnorme fuisset his temporibus, abfuisent Patrum media pars a suis Ecclesiis, magnam partem Quadragesimæ. Neque vero mendum satis emendaveris, si, quod pronum videtur, restitueris decadis notam x, habitamque dixeris synodum xvi, kalend. Martias. Nam et hæc dies fuerit prima Quadragesimæ, qua nefas esset episcopis abesse a suis Ecclesiis. Quod si servata numerali nota vi, pro Martiis kalendis reponantur Februariæ, atque ita

C synodus habita dicatur die 27 Jan., sic omnia belle congruent : nam servatus fuerit canon Nicænus, de cogenda suæ provinciæ synodo a primatibus ante Quadragesimam Paschæ; et feria secunda, datum fuesynodo initium, quod solemne; et Patres suis Ecclesiis interfuerint principio Quadragesimæ.

Donatianus porro celebre in Africana Ecclesia gessit nomen : namque interfuit concilio Carthag. ahte Collationem ann. 411, concilio Africano cum Aurelio præfuit ann. 418, Teleptense concilium coegit ann. 419, eodem anno præsedit cum Aurelio concilio Africano, canonesque præcedentium synodorum recognovit, et secundus post Aurelium subscripsit.

Occasione Donatiani Teleptensis emendandum est, quod Binio et Christophoro Justello subrepsit, quasi Donatianus, non ætatis jure, sed civitatis, primatum suæ provinciæ obtinuerit : id enim omnino veritati pugnat, quandoquidem in synodica concilii Byzaceni, primas Muzonius appellatur tantum senex, ut solent alii, qui reliquis provinciis præter proconsularem, præerant privilegio ætatis.

^b Ex novem episcopis, quorum nomina inscri-

tractem provinciae Byzacenaë et Arzugitanæ con-
stituit, Aurelius episcopus.

^a Super Cœlestii et Pelagii damnatione, eorum-
que ¹ dogmatis, participem se sancta dilectio vestra
² in plenario concilio fuisse commemoravit, dilectis-
simi ac desiderabiles Fratres. Sed quoniam, pro
honore Dei, in cujus manu cor regis est constitutum
(Prov. 21, 4), gloriosissimorum principum Chri-
stianorum fidem rectam et catholicam ³ custodien-
tium ⁴ accessit auctoritas, quam per humilitatem
meam universis coepiscopis ⁵ voluerunt intimari:
idcirco honorabilem fraternitatem vestram, missis
exemplaribus, instruere festinavi, ne quid mali,

¹ Magd., Bal., Uss., dogmatibus, minus apposite B
ad historiam.

² Magd., constituentium. De industria forte pecca-
verunt heterodoxi, præ adulatione erga principes.

buntur epistolæ, quinque nominantur in concilio
Teleptensi, Donatianus, Januarianus, Felix, Ja-
nuarius, et Victor; reliquorum quatuor, Palatini,
Primiani, et utriusque Cajani nulla fit mentio. Cre-
diderim ego, utrumque Cajanum atque etiam Pri-
mianum pertinuisse ad Arzugitanam seu Tripolita-
nam provinciam. Palatinus Byzacenus fuit. Erat au-
tem Januarianus Tubulbacensis, Felix Segermi-
tenensis, Januarius Cenculianensis, Palatinus Bo-
setensis, Victor Colletensis, vel Bahanensis Eccle-
siæ præsul.

^a Digna sunt duo, quæ hic observentur. Alterum,
appellari priore loco Cœlestium, tum Pelagium, li-
cet ille foret discipulus, hic magister. An quod Cœ-
lestius presbyter, Pelagius erat tantum monachus? C
An quod totum pondus negotii, latente Hieronymi
Pelagio, jamdudum in Cœlestium incuberat,
postquam ex discipulo totius agminis ductor factus
esset, ut loquitur Hieronymus (Epist. ad Ctesiph.)?
An quod Afris etiam Pelagio ipso rei nihil fuerat,
plurimum cum Cœlestio? An quod de gratia tunc
minus, quam de peccato originali quæstio fervebat,
quæ pars erroris Cœlestio defendenda, quasi sortiti-
one obvenerat?

Alterum, nullam fieri tota Aurelii epistola men-
tionem octo canonum adversus hæresim constituto-
rum in posteriore concilio plenario, idcirco certe,
quia non ipsis subscribendum erat, sed tractoriæ
Zosimi pontificis, qua continebatur utriusque hære-
tici tota causa, sententiaque simul Ecclesiæ catho-
licæ, ambos cum suis dogmatibus damnantis.

^b Illo tempore, quo accepta est catholica Zosimi
tractoria, cum privatis ad Afros litteris, et unde
post receptam, communi omnium subscriptione, sedis
apostolicæ sententiam, actæ sunt laudibus comu-
latae gratiæ fidelis vindici. Huic autem concilio,
quod decimo quinto loco posuimus (Dissert. de syn-
odis), interfuit Donatianus Teleptensis primæ sedis
in provincia Byzacena episcopus.

^c Nomen auctoritatis positum est ad significandam
constitutionem, usu non infrequente codicibus Theo-
dostiani: idem enim adhibetur ad significandam in-
legem, leg. antic. de centur. et pro rescripto, leg. 51
de petit. cap. 5. Hinc apud Collectorem appendicis
additæ ad epistolam Cœlestini ad Galliarum episco-
pos, dicta est regularis auctoritas, pro decretali
sententia.

^d In omnibus editis codicibus legitur, voluit inti-
mari; sed Latinitatis leges coegerunt pluralem num-
merum pro singulari reponere.

^e Hæresim dicit exclusam ab universali Ecclesia,
quam damnatam seclerat a sede apostolica; missas
enim ad universos orbis episcopos litteras non du-

¹ in aliqua parte provinciae, ex supradictorum ser-
pentina persuasione, ² ab universali Ecclesia totius
orbis exclusam, fortasse subrepat.

Ob hoc ergo ³ tam necessaria constitutio Chri-
stianorum principum, hereditatem vestram latere non
debet, et ad me ab eis datæ ⁴ litteræ: quarum si-
mul exemplaribus lectis, quemadmodum subscri-
bere unusquisque vestrum debeat, dilectio vestra
cognoscet, sive quorum synodalibus gestis sub-
scriptio jam tenetur, sive qui non potuissent eidem
⁵ plenario totius Africae interesse concilio; quo, cum
in supradictorum hæreticorum damnatione, omnium
vestrum fuerit ⁶ integra ⁷ subscriptio, nihil on-

¹ Magd., provinciarum supradictarum. Bal., pro-
vinciæ supradictorum, omnes non male.

² Bal., integrata, minus apposite ad historiam, et
mentem scribentis. Vide notas.

bitabat subscribendas fore ab omnibus catholica
partis episcopis. Eodem sensu, qui communis om-
nium hujus ævi, scripsit Possidius, Honorium imper-
atorem secutum fuisse catholicæ Ecclesiæ judi-
cium, tunc cum secutus est latam a summis duobus
pontificibus sententiam: perinde quasi ea ætate,
unam idemque haberetur Ecclesiæ catholicæ, et se-
dis apostolicæ judicium in rebus fidei.

³ Necessitatem exigendæ in causa Pelagianorum
subscriptionis, de qua est tota constitutio, expli-
cimus prolixè in dissertatione singulari super eam
(Cap. 2), omnesque necessitatis causas revolvimus
ad unam præcipue Pelagianorum pertinaciam. Et
vero, ut nulla fuit hæresis versuta magis, artibusque
instructa malignioribus, quam Pelagianâ, ita neque
ulla peritior adversus omnes Ecclesiæ sæculicæ
vires.

⁴ Quæ litteræ intelligantur, non satis apertum
est. An aliquæ a constitutione diversæ? favet or-
ationis series. An quæ forent eadem cum ipsa consti-
tutione? forma litterarum ita docet. An prima consti-
tutio, quam pertinax malum geminari coegit, qua-
que cum epistola, id est, cum secunda consti-
tutione ad Aurelium missa sit? probabile admodum
est. An denique cum epistola ad Aurelium venit si-
mul ad vicarium Africae mandatum principis aut
edictum præfeti prætorii cuius utriusque exempla-
ria directa sint ad coepiscopos? id dictu verius.

⁵ Quod concilium plenarium, aut quis potius con-
cilii plenarii consensus significetur, explicamus,
non sine laboriosa inquisitione, in dissertatione de
synodis: ostendimus enim in tertio consensu concilii
ann. 418 habiti subscriptum fuisse acceptæ Zosimi
tractorix, actasque pro damnatis hæreticis pontifici
gratias, easque, ut par erat, amplissimas.

⁶ In appendice Salviani a Baluzio editi legitur
integrata, apud reliquos editores integra: atrobique
non improbabili sensu, quamquam secundo me-
liore, quandoquidem universos alloquitur Aurelius,
et ab omnibus poterat integram, a paucis integra-
tam subscriptionem exigere. Quæ vero subscri-
ptio censeri debeat integra, definit Leo Magnus
(Epist. 86) de Pelagianis scribens ad Nicetam Aquile-
iensem.

⁷ Causas affert exigendæ ab omnibus episcopis
subscriptionis in hoc negotio, nempe quod non im-
merito quidam haberentur suspecti nomine, vel
dissimulationis, cum sinerent secretis tractatibus ho-
mines, nova et inusitata meditantem, occultare sa-
cilegium publica auctoritate damnatum; vel negli-
gentiæ, ut qui pravos hæreticorum disputationes
publicæ oppugnatione non destruerent, vel occul-
te præstitatis, propter tacitam consensum, quo

nino sit, ¹ unde ullius, vel dissimulationis, vel negligentiae, vel occultae forsitan pravitatis, aliqua videatur merito remansisse suspicio.

¹ Magd., imbecillius sive dissimulationis, omnino corrupte.

astruerent damnatos errores. Unicus autem poenae, quam maximam Imperator minaretur, vitandae modus fuit integra subscriptio, id est, qua pateret mensura pura: una enim eademque culpa est eorum, qui aut dissimulando conviventiam, aut non damnando favorem noxium praestiterunt.

Sub finem observa, quod facit ad commendationem epistolae, hanc ad episcopos scriptam ab eo,

(*Et alio manu:*) Opto, Fratres, bene vivatis mei memores. Dat. Kalend. Augusti, Carthagine, Maximo et Plinta coss.

qui scientissimus foret canonum, sanctitate eximius, retinentissimus episcopalis dignitatis, Augustino in rebus agendis conjunctissimus, et fere unus: ut scientia, sanctitas, dignitatis studium, Augustini societas, tantam Aurelio auctoritatem tribuant hac in parte, quanta potest esse maxima, etiam ad praesulum exemplum.

SYNODICA AURELII CARTHAGINENSIS EPISCOPI.

Ex libello synodico, apud Labb. Concil. tom. II, col. 1184.

Θεοδοσίῳ γοῦν καὶ Νεκταρίῳ μεταρμωσθέντων πρὸς τὰ οὐράνια, τοῦ μὲν τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς Ἀρκάδιος διαδέχεται, Γρατιανοῦ δὲ, ὁ ἀδελφὸς Ἀρκαδίου Ὀνόριος. Ἐν αἷς χρόνοις ἐν Καρθαγένῃ σύνοδος τοπικὴ καὶ ἱερά συναθροίζεται, πατέρων ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ συνέδουσαν φέρουσα κατὰ εἰδῶλον [Legisse videtur interpretes idololatrarum] Δονατιστῶν, καὶ ἄλλης ἐκάστης αἰρέσεως, καὶ τῶν ἐν τόποις ἐκείνοις ἀτόποις σφαλμάτων. τὰς πράξεις ποιήσασα. Ἦς ἦγετο Δυρῆλιος ὁ Καρθαγίνης ἐπίσκοπος. Καὶ κανόνας ἱεροῦς ἐκθεμένη καὶ θείους, ἕως καιρῶν τοῦ μικροῦ Θεοδοσίου διέτριψε.

Theodosio igitur et Nectario ad caelestia translatis, in illius quidem imperium filius Arcadius successit, ut in Gratiani Honorius, Arcadii frater. Quo tempore Carthagine Synodus provincialis et sacra congregata fuit, patrum centum viginti et septem conventum praese ferens, quae contra idololatrias Donatistas, et aliam quamcumque haeresin, et alia illorum locorum errata, actiones instituit: cui praesuit Aurelius Carthaginensis episcopus. Canones sacri et divini, quos illa edidit, ad Theodosii usque minoris tempora obtinuerunt.

Ad nos pervenerunt quoque multa dicta S. Episcopi in Collatione Carthaginensi contra Donatistas: quam adis inter monumenta ad horum haereticorum historiam spectantia Patrol. tom XI, col. 1223 seqq.

APPENDIX.

MONITUM IN EPISTOLAM SEQUENTEM.

Quam evidentibus signis haec epistola spuritatis arguatur exponit Baronius ad annum 374, num. 40, haec edisserens:

Ejusdem anni consullibus datae habentur litterae nomine Damasi ad Aurellum episcopum Carthaginensem, positae ab Isidoro Mercatore in suae collectionis exordio; quas praecedunt litterae ejusdem Aurelii nomine ad Damasum primo scriptae, quibus petierat ab apostolica sede ad se mitti decreta Romanorum pontificum. At quid opus fuit (paec illius dixerim) mendacis exornare vestibulum amplae domus, ut in non levem suspicionem adducat caetera quae habentur? Quo modo, quorsu, potuit Aurelius episcopus Carthaginensis scripsisse ad Damasum Romanum pontificem, et hunc ad illum litteras redere hoc potissimum anno, sub his praesertim consullibus, si adhuc cum S. Augustinus factus Christianus est, reversus in Africam, reperit dictum Aurelium diaconum agere Ecclesiae Carthaginensis, post aliquod vero temporis spatium factum esse ejusdem civitatis episcopum? Testatur id quidem ipse Augustinus, ac disertis plane verbis, cum in commentario de Civitate Dei meminit de reditu suo ex

transmarinis partibus Carthaginem, recensetque miraculum illud de Innocentio ex incurabili morbo sanato, atque demum haec ait: *Visitabant eum quotidie sancti viri, episcopus tunc Uzalensis beatae memoriae Saturninus, et presbyter Gelosus, ac diaconi Carthaginensis Ecclesiae, in quibus erat, et ex quibus solus est nunc in rebus humanis jam episcopus cum honore a nobis debito nominandus Aurelius; cum quo recordantes mirabilia opera Dei, de hac re saepe collocti sumus, eumque valde meminisse, quod commemoramus, invenimus. Ita ipse. [Vides igitur ad quanto posteriora tempora sit referendum Aurelii Carthaginensis episcopatus; et quam longe absit, ut ipse jam episcopus hoc anno ad Damasum scripserit, vel acceperit a Damaso litteras: cum certum sit, reditum Augustini in Africam, postquam Christianus jam effectus Mediolano recesserat, et a portu Romano solverat, contigisse anno Domini trecentesimo octogesimo nono; ut appareat nec post annos quindecim Aurelium creatum esse episcopum Carthaginensem, sed perseverasse diaconum. Vides igitur quo modo recta temporum norma tortuosa aliorum signa improbantur: ut non mireris, si in dignoscenda certa temporum ratione crebrius atque solertius occupemur.]*